

'משיב הרוח' לצה"ל

ניתוח הבעיות במסמך 'רוח צה"ל'
והצעת חלופה יהודית

בס"ד

'משיב הרוח' לצה"ל

**ניתוח הבעיות במסמך 'רוח צה"ל'
והצעת חלופה יהודית**

יו"ל בע"ה ע"י

תורת המדינה (ע"ר) 580669935
שכונת בית אורות, הר הזיתים, ירושלים

אייר ה'תשפ"ה

77 למדינת ישראל

© כל הזכויות שמורות

לתגובות: torathamedina@gmail.com

נכתב על ידי חברי ביהמ"ד

ועמיתי מחקר ב'תורת המדינה'.

הרב יעקב יקיר ראש ביהמ"ד 'תורת המדינה',

הרב יאיר קרעמן ראש מכון 'תורת המדינה',

הרב רפי וייגרטן, הרב רועי זאגא,

הרב בועז מלט, הרב חיים אינהורן,

הרב יעקב כהן, והרב משה גרינהוט.

משיב הרוח לצה"ל

מבוא

הקוד האתי המכונה 'רוח צה"ל' חולל שינוי ערכי בצה"ל, תוך שהוא מעמעם היבטים לאומיים ומבליט היבטים של זכויות אדם אוניברסליות. השלכותיו היו בתחומי השיפוט הצבאי, הלחימה, תורת הלחימה, התחקירים ותהליכים אזרחיים.

הרחבה על התהליכים שהובילו לכתיבת הקוד וניתוח שלו מהיבטים אסטרטגיים וצבאיים, ניתן לקרוא במחקר 'להשיב את הרוח לצה"ל', שנכתב ע"י כותבי שורות אלו, במסגרת 'מרכז יכין' למחקרים אסטרטגיים לאומיים. המחקר הורחב להיבטים תרבותיים, אינטלקטואלים ותורניים במסגרת בית המדרש 'תורת המדינה' ופורסם בגיליון 40 של כתב העת השילוח, באדר תשפ"ה.

עיצובו מחדש של הקוד האתי ברוח ערכים לאומיים, והדגשת ערך הניצחון והכרעת האויב, חיוניים לבנייתו של צה"ל כצבא ערכי ומנצח. העקבות שהשאיר הקוד האתי, בתהליך כתיבתו והשפעתו, מסמנות את דרך התיקון. התשתית המחשבתית המביאה בחשבון את מעגלי הזהות של עם, קהילה, אדם, מסורת, ואמונה, צריכה לעמוד בבסיס הקוד האתי המתחדש. מונחים כמו; עם, גאולת הארץ, חלוציות, ניצחון, ואויב, צריכים לשוב ולהיות חלק מהשיח המעצב את האתיקה הצבאית.

במסגרת העיסוק ביצירת חלופה לרוח צה"ל, בוצעו על ידי תורת המדינה מחקרי עומק על בסיס מקורות התורה, בשני המקצועות האתיים של המלחמה: עילות היציאה למלחמה, ואופן ניהול המלחמה. מחקרים אלו יפורסמו כקובץ נוסף ויעלו לאתר תורת המדינה.

קובץ זה מרכז באופן תמציתי את הכשלים המרכזיים שבמסמך 'רוח צה"ל', וכולל הצעת חלופות על מנת לתקנם. הקובץ פותח בקווים כלליים בתיאור הכשלים והצעת חלופה. לאחר מכן, מוצע מסמך מפורט יותר, המנתח משפט אחרי משפט את הקוד האתי הקיים, מפרט את הקושי הטמון בו, ומציע חלופה מנומקת. לבסוף מופיעה הצעה לקוד אתי חלופי כמסמך בפני עצמו.

מסמך זה נכתב בשעה שאחינו חטופים בידי החמאס, וחיילינו נלחמים באויב במספר חזיתות.

אנו תפילה לבורא עולם שישמור צאתם ובואם, יעטרם בכתר ישועה ובעטרת ניצחון, וישיב את אחינו אל חיק עמם.

יעקב יקיר ויאיר קרטמן

הבעיות המרכזיות במסמך 'רוח צה"ל'

פרק זה מרכז את עיקרי הבעיות שבמסמך 'רוח צה"ל' ומציע תיקונים. הפרק הינו תמצות של מסמך מפורט הבוחן את כל הסעיפים ברוח צה"ל הנוכחי, משפט אחר משפט, מנתח את הטמון בהם ומציע להם חלופה כאשר היא נדרשת. המסמך המפורט מופיע בפרק הבא בקובץ זה.

השמירה על חיי האויב או הניצחון

הבעיה המרכזית ביותר במסמך 'רוח צה"ל' היא בכך שהוא דורש מהחיילים לכבד את האויב ואת חייו ולעשות כל שביכולתם כדי למנוע פגיעה ממי שאינו לוחם ברגע זה. הדבר בא לידי ביטוי בחמישה מקומות במסמך 'רוח צה"ל':

1. בהקדמה: "חיילי צה"ל יפעלו על פי ערכי צה"ל ופקודותיו, תוך שמירה על חוקי המדינה וכבוד האדם". כבוד האדם תופס כאן מקום מרכזי מאד, שווה לפקודות צה"ל וחוקי המדינה ואולי אף עליון עליהם.
2. במקורות היניקה: "ערכי מוסר אוניברסליים המבוססים על ערך האדם וכבודו".
3. בערכי היסוד: "כבוד האדם - צה"ל וחייליו מחויבים לשמור על כבוד האדם. כל אדם הוא בעל ערך שאינו מותנה במוצא, בדת, בלאום, במין, במעמד ובתפקיד".
4. בערכים: "חיי אדם - החייל ינהג באופן מושכל ובטיחותי בכל פעולותיו, מתוך הכרה בחשיבותם העליונה של חיי אדם".
5. בערכים: "טוהר הנשק - החייל ישתמש בנשקו ובכוחו לביצוע המשימה בלבד אך ורק במידה הנדרשת לכך, וישמור על צלם אנוש אף בלחימה. החייל לא ישתמש בנשקו ובכוחו כדי לפגוע בבני אדם שאינם לוחמים ובשבויים, ויעשה כל שביכולתו למנוע פגיעה בחייהם, בגופם, בכבודם וברכושם".

כמו כן, תפיסה זו מופיעה גם בכך שעל פי 'רוח צה"ל' מטרת הצבא היא הגנה בלבד אך לא ניצחון. לדידם של מנסחי 'רוח צה"ל' זכות האויב לחיים מאפשרת רק להתגונן מפניו אך לא לנצחו. דבר הגורם בין השאר להנצחת מצב המלחמה בישראל.

כבוד האדם וחיי אדם אינם ערכים המופיעים בשום קוד של צבא אחר בעולם מלבד צה"ל, ולא בכדי, הצבא במהותו נועד להילחם, לנצח ולהרוג את אויביו, הכנסת ערכים אלו של שמירה על חיי האויב ואזרחיו, למעשה, מסרסת את הצבא ולא מאפשרת לו לנצח את אויביו. יחס זה מנוצל על ידי אויבנו בערבוב מכוון של לוחמים עם נשים ותינוקות.

ערכים אלו מבטאים את התפיסה המוטעית כי המלחמה היא עימות בין יחידים רבים ולא בין קולקטיב לקולקטיב. כתוצאה מכך אזרחי האויב, שכרגע אינם לוחמים בפועל מוגדרים שאינם חלק מהמלחמה ויש לשמור על חייהם בדיוק כמו על חיי ישראל. התפיסה היהודית רואה במלחמה עימות בין קולקטיב לקולקטיב בו היחידים נעשים אבריו של הציבור וחלק מהמלחמה. על כן, על אף שאינם פעילים במלחמה עדיין מוגדרים אויבים.

זאת ועוד, הזהירות בחיי אזרחי האויב פעמים רבות עולה בחיי חיילינו, באופן מנוגד לאמירתו המפורסמת של דוד בן גוריון "תדע כל אם עבריה כי הפקידה גורל בנה בידי מפקדים ראויים לכך... שחיי הפקוד שלו יהיו יקרים לו".

צה"ל הוא צבא הגנה לישראל ולא צבא הגנה לאדם, הוא נועד להגן במסירות נפש על עם ישראל ולא על אזרחי האויב. כמו כן, האמונה בצדקת דרכנו והידיעה כי אויבינו נוהגים ברוע תהומי כפי שנגלה לעין כל בטבח שמחת תורה, גורמים לכך שהמעשה המוסרי ביותר הוא הניצחון עליהם - התגברות הטוב על הרע.

על כן אנו מציעים לערוך שינויים הן בניסוחים והן בחלק מהערכים. השינויים כוללים את הוצאת ערכי כבוד האדם וחיי אדם מ'רוח צה"ל', והכנסת הערכים הבאים תחתם, בהצעה לניסוח מתוקן ל'רוח צה"ל':

1. בהקדמה: "חיילי צה"ל יפעלו על פי ערכי מורשת העם היהודי, וערכי צה"ל היונקים מהם, ועל פי הפקודות, תוך מימוש ייחודו המוסרי והרוחני של עם ישראל, כעם הנושא את שם ה' א-להי ישראל בעולם".
2. בערכי היסוד: "ניצחון - מטרת צה"ל היא הכרעה וניצחון. הניצחון מבטא את האמונה בצדקת הדרך ואת התגברות הטוב על הרע, ומגשים את מוסר המלחמה היהודי".
3. בערכי היסוד: "האויב כקבוצה - מלחמה היא כנגד האויב כקבוצה, היא מערכה כללית-ציבורית. על כן, הימצאות אזרחים באזור לחימה לא תהווה מניעה להכרעת האויב".
4. בערכים: "צדקת הדרך וביעור הרוע - החייל יפעל מתוך אמונה בצדקת המעשה הצבאי, ולא יהסס להפעיל כוח כנגד האויב, תוך תחושת משמעות, נחישות, ועוצמה רוחנית".
5. בערכים: "ניצחון - החייל ילחם עד הניצחון המלא על האויב. "ארדפה אויב ואשמידם ולא אשוב עד כלתם". (שמואל ב כב, לח).
6. בערכים: "חיי חיילינו - החייל ישמור על חייו וחיי חבריו, מפקדיו ופקודיו".
7. בערכים: "טוהר המחנה - החייל יקפיד על נקיות המחנה, התנהגות ראויה, שפה מכובדת וייצוגיות".

העדר הרוח במסמך רוח צה"ל

על פי שם המסמך - 'רוח צה"ל', ניתן היה לצפות שמסמך זה ייתן לחיילים רוח גדולה של גבורה, ולחימה מתוך תחושת שליחות ומשמעות. אך למעשה, ההיפך הוא הנכון. הוא אומנם דורש מהחיילים 'חירוף נפש' ו'שליחות', אך הוא חסר כל מקור השראה שעשוי להפיח רוח לחימה ומסירות נפש זו, ולמרבה האבסורד כמעט ואין בו אזכור לעם ישראל ולארץ ישראל! המסמך מנוסח כמסמך מגביל שעיקרו ביקורת על החיילים, כלשוננו - "על פי 'רוח צה"ל' ינהגו, יחנכו ויבקרו את עצמם ואת זולתם". במקום ערכי העם והארץ, המסמך חוזר פעם אחר פעם על ענייני חוק ודמוקרטיה, שאינם אלא מסגרת ולא מהות.

ביתר פירוט, אין במסמך קישור להיסטוריה הגדולה של עם ישראל, ואפילו הערכים הציוניים של אהבת הארץ שהיוו חלק מהחינוך בצה"ל עד אליו, הושמטו ממנו. לאחר ביקורת הוכנסה אליו אהבת הארץ בשם מקטין - 'אהבת המולדת'. צורה זו אינה מביאה לידי ביטוי את האהבה והכיסופים של דורות רבים לארץ ישראל על אף שלא נולדו בה, אהבה שעמדה בראש מעייני הדורות החלוציים שעלו לארץ מכל העולם והקימו את מדינת ישראל, אהבה שהיא יסוד הציונות - ארץ ציון וירושלים.

על כן אנו מציעים להכניס למסמך את ההוספות הבאות:

1. כפתיחה למסמך הבאת הפסוקים המביאים את הרוח הגדולה של עם ישראל עוד מימי קדם: "וְהָיָה כְּקִרְבָּנָם אֶל־הַמִּלְחָמָה וְנָגַשׁ הַכֹּהֵן וְדָפַר אֶל־הָעָם. וְאָמַר אֱלֹהִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קִרְבָּנִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל־אֲבִיכֶם אֶל־יְיָ לְבִבְכֶם אֶל־תִּירָאוּ וְאֶל־תַּחֲפֹזוּ וְאֶל־תַּעֲרֹצוּ מִפְּנֵיהֶם. כִּי ה' אֱלֹקֵיכֶם הֵהָלָךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם־אֲבִיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם". (דברים כ, ב-ד).
2. בהקדמה: "צה"ל הוא ממשיך דרכם של צבאות ישראל לאורך כל הדורות, אשר לחמו בגבורה על קדושת השם, העם והארץ. חיילי צה"ל הם שליחי עם ישראל כולו, וילחמו במסירות נפש לניצחון על אויבי ישראל ומימוש שאר תפקידי הצבא. חיילי צה"ל יפעלו על פי ערכי מורשת העם היהודי, וערכי צה"ל היונקים מהם, ועל פי הפקודות, תוך מימוש ייחודו המוסרי והרוחני של עם ישראל, כעם הנושא את שם א-להי ישראל בעולם".
3. במקורות היניקה: "מורשת הצבא בישראל - הגבורה והמסירות של לוחמי מערכות ישראל בכל הדורות; אברהם אבינו, יהושע בן נון, דוד המלך, החשמונאים, בר כוכבא, לוחמי המחתרות וחיילי צה"ל".
4. בערכי היסוד: "ארץ ישראל - צה"ל יממש את הריבונות היהודית בארץ ישראל כקיום חובתו של עם ישראל כלפי ארצו המובטחת".
5. בערכים: "אהבת ארץ ישראל - החייל ילחם מתוך אהבת הארץ, וההכרה כי היא ביתו הנצחי של עם ישראל, ויסוד חייו הציבוריים".
6. בערכים: "אמונה וגבורה - החייל ילחם ללא פחד וללא מורא מתוך בטחון בצור ישראל וגואלו המתהלך בקרב המחנה".
7. בערכים: "מסירות נפש - החייל ילחם בכל כוחותיו למען ניצחון העם. החייל יהיה נכון למסור נפשו למטרה זו, כמסירת איבר להצלת הגוף כולו".

עם ישראל או מדינת כל אזרחיה?

כאמור, מסמך רוח צה"ל מזכיר פעמים רבות את 'מדינת ישראל' וכמעט שלא מזכיר את עם ישראל. במגילת העצמאות מובא בהרחבה כי מדינת ישראל היא הדרך בה מסדר עם ישראל את חייו המדיניים: "בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קִם הָעָם הַיְּהוּדִי... הַקּוֹנְגְרֶס הַצִּיּוֹנִי... הַכְרִיז עַל זְכוּת הָעָם הַיְּהוּדִי לְתַקּוּמָה לְאַמִּית בְּאֶרֶצוֹ... זְכוּת הָעָם הַיְּהוּדִי לְהִקָּים מְחֻדָּשׁ אֶת בֵּיתוֹ הַלְאֻמִּי... זְכוּתוֹ הַטְּבָעִית שֶׁל הָעָם הַיְּהוּדִי לְהִיּוֹת כָּכָל עַם וְעַם עוֹמֵד בְּרִשּׁוֹת עֲצָמוֹ בְּמִדִּינָתוֹ הַרְבּוֹנִית".

במיוחד במסמך ערכים חובה להזכיר את העם, שהוא מקור הערכים בזכות מורשתו רבת השנים, ולא רק את הכלי המדיני שהוא המדינה.

זאת ועוד, אם הצבא שייך רק למדינה ולא לעם, לו יצויר שיהיה בארץ רוב שאינו יהודי אזי הצבא יצטרך לדאוג לאינטרסים של שאינם יהודים וללחום ביהודים.

בנוסף, במסמך 'רוח צה"ל' נזכרת פעמים רבות היותה של מדינת ישראל מדינה דמוקרטית כמקור לערכים. לדוגמה:

1. בהקדמה: "כיבוד ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית".
2. במקורות היניקה: "מסורת מדינת ישראל על עקרונותיה הדמוקראטיים".

דמוקרטיה היא שיטת ממשל ולא מערכת ערכים. מדינת ישראל הוגדרה כמדינה יהודית במגילת העצמאות כאשר הוקמה ע"י נציגי העם היהודי, וזוהי זהותה.

על כן אנו מציעים להוסיף את עם ישראל יחד עם מדינת ישראל במקומות הבאים:

1. בהקדמה: "עם ישראל נבחר על ידי בורא עולם להביא לעולם את האור, הטוב, המשפט והצדק. עם ישראל מממש יעוד זה בהיותו ריבון בארצו, ארץ ישראל. צה"ל הוא צבא מדינת ישראל, מדינתו של עם ישראל לדורותיו".
2. בהקדמה, במקום: "מטרת צה"ל היא להגן על קיומה של מדינת ישראל ועל עצמאותה, ולסכל מאמצי אויב לשבש את אורח החיים התקין בה" לכתוב: "מטרותיו המרכזיות של צה"ל הן מימוש הריבונות היהודית בארץ ישראל, הבטחת קיומו של עם ישראל, ומלחמה באויבי ישראל".
3. בהגדרת רוח צה"ל: "'רוח צה"ל" היא תעודת הזהות הערכית של צה"ל השואבת את ערכיה מתורת ישראל, ממורשת עם ישראל ומחזונו הלאומי".
4. במקורות היניקה: "מורשת מדינת ישראל - הבית הלאומי של עם ישראל לדורותיו".

ניתוח מפורט, שורה אחר שורה, של הבעיות במסמך 'רוח צה"ל' והצעה לתיקון

הנוסח הקיים

הבעיה

הצעה לקוד המתוקן

א רוח צה"ל

יש כפל משמעות בביטוי 'רוח':
א. במישור הנפשי - מוטיבציה
לקרב. ב. במישור הערכי - ערכים
המנחים את הפעילות.
שתי המשמעויות נכונות ואף
קשורות זו לזו, אולם הקוד הקיים
מתמקד אך ורק במשמעות ב',
ומתעלם ממשמעות א'. דבר זה
ישתקף בהמשך ניתוח הנוסח
הקיים.

ב הקדמה

כאמור בסעיף א', תפקיד מרכזי של
המסמך הוא להפיח רוח בלוחמים
ובצבא.
המסורת התרבותית של העם
היהודי היא העוגן הראשוני ליצירת
מוטיבציה ותחושת צדק.
"**וְהָיָה בְּקִרְבְּכֶם אֱלֹהֵי הַמִּלְחָמָה
וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר אֶל־הָעָם. וְאָמַר
אֱלֹהִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֲתֶם קִרְבִּים
הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל־אֲבִיכֶם אֶל־
יְבֶן לְבַבְכֶם אֶל־תִּירְאוּ וְאֶל־
תַּחְפֹּזוּ וְאֶל־תַּעֲרָצוּ מִפְּנֵיהֶם. כִּי
ה' אֱלֹקֵיכֶם הֵהָלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם
לָכֶם עִם־אֲבִיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם.**"
(דברים כ, ב-ד)

1 צבא ההגנה לישראל הוא צבאה של מדינת ישראל.

'עם ישראל' לא מוזכר כלל בקוד,
וזוהו חיסרון מהותי משתי סיבות:
א. מדינת ישראל היא כלי לקיום
העם היהודי ולא להיפך, כפי שמובא
בהרחבה במגילת העצמאות.
ב. תפקיד המסמך הוא להביא
ערכים ורוח, ועל כן יש להזכיר את
עם ישראל וערכיו ההיסטוריים,
העומדים ביסודה של המדינה.

עם ישראל נבחר על ידי בורא
עולם להביא לעולם את האור,
הטוב, המשפט והצדק. עם
ישראל מממש יעוד זה בהיותו
ריבון בארצו, ארץ ישראל. צה"ל
הוא צבא מדינת ישראל, מדינתו
של עם ישראל לדורותיו.

2 צה"ל פועל בכפיפות לרשויות השלטון האזרחי הדמוקרטי, ובכפוף לחוקי המדינה.

הניסוח 'רשויות השלטון' מכפיף את
הצבא לכמה רשויות שלטון, בניגוד
לחוק יסוד הצבא הקובע כי "הצבא
נתון למרות הממשלה. השר הממונה
מטעם הממשלה על הצבא הוא שר
הביטחון". כמו כן, כיוון שכבר הוזכר
שהצבא כפוף לממשלה, מיותר
להזכיר שוב 'בכפוף לחוקי המדינה'.

צה"ל פועל בכפיפות לממשלת
ישראל,

הנוסח הקיים	הבעיה	הצעה לקוד המתוקן
בהתאם להגדרה כי עם ישראל וערכיו המסורתיים וההיסטוריים הם העומדים בבסיס המדינה והצבא, יש להוסיף כי סמכות הממשלה תלויה בכך שהיא תואמת לייעודי העם.		
3 מטרת צה"ל היא	לצה"ל ישנן כמה מטרות ולכן יש להשתמש בלשון רבים.	מטרותיו המרכזיות של צה"ל הן
4 להגן על קיומה של מדינת ישראל ועל עצמאותה,	ישנה התעלמות מעם ישראל וארץ ישראל במרכיב זהותי. מדינת ישראל היא מימוש הריבונות של העם היהודי בארצו. חלום השיבה לארץ היה גם מקור המוטיבציה של חלוצי כל הדורות.	מימוש הריבונות היהודית בארץ ישראל,
5	מעבר להגנה על מדינת ישראל, צה"ל עוסק גם בהבטחת קיומו של עם ישראל מעבר לגבולות הארץ ובתהליך קיבוץ הגלויות (לדוגמה, בהעלאת יהודי אתיופיה ועוד).	הבטחת קיומו של עם ישראל,
6	ולסכל מאמצי אויב לשבש את אורח החיים התקין בה. ניסוח זה מתעלם מכך שהאויב פועל להשמדת ישראל, ומן הצורך להילחם בו ולהכריעו. עצם קיום האויב ורצונו לפגוע בנו הוא הבעיה, ועל כן ההנחה שה"סיכול" של המאמץ ולא של האויב הוא המטרה - מצרה על פעילות הצבא ומגדירה את פעילותו כפאסיבית ומוגבלת.	ומלחמה באויבי ישראל.
7	א. המסמך נקרא רוח צה"ל אך אין בו מקורות השראה לרוח ולמוטיבציה. הניסוח המתאר את ההקרבה של החיילים מבטא רק את המחויבות של החיילים ללחימה ולא מביא לידי ביטוי את רוח הלחימה והמוטיבציה. ב. עם ישראל הוא ציבור ביסודו ולא רק פרטים. בשעת המלחמה היסוד הציבורי הוא המרכזי, הפרטים נעשים איברים של הקיום הציבורי, ומכאן היסוד למסירות הנפש במערכה.	צה"ל הוא ממשיך דרכם של צבאות ישראל לאורך כל הדורות, אשר לחמו בגבורה על קדושת השם, העם והארץ. חיילי צה"ל הם שליחי עם ישראל כולו, וילחמו במסירות נפש

הנוסח הקיים	הבעיה	הצעה לקוד המתוקן
8 להגנת מדינת ישראל, אזרחיה ותושביה.	הניסוח מגדיר את הצבא רק כמגן ומתעלם משאר תפקידיו. כמו כן, הניסוח מוביל למדיניות של הכלה וניהול סכסוכים במקום ניצחון על האויבים.	לניצחון על אויבי ישראל ומימוש שאר תפקידי הצבא.
9 חיילי צה"ל יפעלו על פי ערכי צה"ל ופקודותיו,	לצה"ל אין ערכים משלו. ערכיו נגזרים מערכי הנצח של עם ישראל.	חיילי צה"ל יפעלו על פי ערכי מורשת העם היהודי, וערכי צה"ל היונקים מהם, ועל פי הפקודות,
תוך שמירה על חוקי המדינה וכבוד האדם,	כבר צוין כי צה"ל כפוף לממשלת ישראל. המנסחים הסמיכו את נושא הפקודות לכבוד האדם מכמה סיבות: א. כדי לשוות לערך 'כבוד האדם' מעמד שווה ואפילו עליון על מעמד פקודות הצבא וחוקי המדינה. ב. כדי ליצור שוויון מוסרי בין העם היהודי לאויביו. כבוד האדם איננו ערך בשום צבא אחר בעולם מלבד צבא ישראל ולא בכדי, כי הצבא במהותו נועד להילחם ולהרוג את אויביו. הכנסת ערך כבוד האדם כאשר כוונתו כבוד האויב למעשה מסרסת את הצבא ולא מאפשרת לו לנצח את אויביו.	תוך מימוש ייחודו המוסרי והרוחני של עם ישראל, כעם הנושא את שם ה' א-להי ישראל בעולם.
10 וכיבוד ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.	דמוקרטיה אינה ערך אלא שיטת ממשל. כמו כן, הערכים כבר הוזכרו.	למחוק

1. (עיי' במאמר 'להשיב את הרוח לצה"ל', השילוח 40). ניתן לצפות בדברים בפודקאסט 'הטוב האפשרי' פרק 35. קישור: הטוב האפשרי 35 | יאיר קרטמן ויעקב יקיר: הקוד האתי של צה"ל עולה לנו בדם (והוא גם לא מוסרי)

הגדרה ומקורות

11	רוח צה"ל הוא תעודת הזהות הערכית של צה"ל, אשר ראוי שתעמוד ביסוד הפעולות של כל חייל וחיילת בשירות סדיר ובשירות מילואים.	כפי שצוין, היכולת לייצר מוטיבציה תלויה בחיבור למורשת והחזון של עם ישראל בכל הדורות.	"רוח צה"ל" היא תעודת הזהות הערכית של צה"ל השואבת את ערכיה מתורת ישראל, ממורשת עם ישראל ומחזונו הלאומי.
12	רוח צה"ל וכללי הפעולה הנגזרים ממנו הם הקוד האתי של צה"ל.	הסעיף מסנכרן בין מסמך הקוד האתי הישן לרוח צה"ל החדש. לדעתנו מיותר.	למחוק
13	רוח צהל ישמש את צה"ל, על חייליו, מפקדיו, יחידותיו וחילותיו, בעיצוב דפוסי הפעולה שלהם. על פי "רוח צה"ל" ינהגו, יחנכו ויבקרו את עצמם ואת זולתם	א. ניסוח ארוך ומסורבל. הניסוח המוצע להלן כולל את כל המרכיבים בתימצות.	"רוח צה"ל" תנחה את חיילי ומפקדי הצבא בכל פעילותם.
14	רוח צה"ל יונק מארבעה מקורות:	נוסח חלופי	מקורות יניקה והשראה
		בסדר הקיים, העם נדחק לשולי הרשימה בעוד שיש לפתוח בו כפי שנכתב למעלה.	יש להקדים את מורשת העם לפני מורשת הצבא והמדינה
15	מסורת צה"ל ומורשת הלחימה שלו כצבא ההגנה לישראל.	לעם ישראל ישנה מסורת צבאית של אלפי שנים שנתנה ותתן רוח גדולה לחיילים, היא הבסיס ממנו יונק צה"ל.	מורשת הצבא בישראל - הגבורה והמסירות של לוחמי מערכות ישראל בכל הדורות; אברהם אבינו, יהושע בן נון, דוד המלך, החשמונאים, בר כוכבא, לוחמי המחתרות וחיילי צה"ל.
16	מסורת מדינת ישראל על עקרונותיה הדמוקרטים, חוקיה ומוסדותיה.	הצבא לא אמור ללמוד מעקרונות הדמוקרטיה, הדמוקרטיה בישראל היא שיטה/כלי לניהול מדינה ואינה מערכת ערכים. לכן בחרנו להסתפק במורשת מדינת ישראל. גם השימוש בחוקים בסעיף זה לא מתאים כי חוק איננו בהכרח מבטא ערך, פעמים רבות שהחוקים חוקקו בדיעבד בשל אילוצים כלשהם.	מורשת מדינת ישראל - הבית הלאומי של עם ישראל לדורותיו.

הנוסח הקיים

הבעיה

הצעה לקוד המתוקן

17 מסורת העם היהודי לדורותיו.	מסורת העם היהודי ללא איזכור התורה, מסורת הדורות וחזון הנביאים הינה מרוקנת מתוכן. בנוסף, זה צריך להיות מקור היניקה הראשון.	17 מסורת העם היהודי לדורותיו.
18 ערכי מוסר אוניברסליים המבוססים על ערך האדם וכבודו.	צה"ל הוא צבאו של העם היהודי וניזון מערכיו של העם היהודי. ערכי המוסר האוניברסליים אינם מקור יניקה מחייב עבורו. בנוסף, עצם הפירוט 'ערך האדם וכבודו' (פירוט שלא זכה לו אף ערך אחר) מעניק לעניין זה מעמד על, שבהכרח בא על חשבון מטרות הצבא.	18 ערכי מוסר אוניברסליים המבוססים על ערך האדם וכבודו.

ערכי היסוד

19 הגנת המדינה, אזרחיה ותושביה:	א. הניסוח הקיים מתעלם ממה שכבר הזכרנו, שהצבא הוא צבא העם בראש ובראשונה. בהמשך הערך אנו מזכירים שמטרתו כמובן גם להגן על המדינה כישות מדינית של העם. ב. ההגנה על האזרחים והתושבים כלולה בהגנה על עם ישראל ומדינתו.	19 הגנת המדינה, אזרחיה ותושביה:
20 מטרת צה"ל היא להגן על קיומה של מדינת ישראל,	כפי שציינו כבר, צה"ל מופקד לדאוג לעם ישראל ומתוך כך גם למדינת ישראל.	20 מטרת צה"ל היא להגן על קיומה של מדינת ישראל,
21 על עצמאותה ועל ביטחון אזרחיה ותושביה	עין בסעיף 19.	21 על עצמאותה ועל ביטחון אזרחיה ותושביה
22 אהבת המולדת ונאמנות למדינה:	א. השימוש במונח ארץ ישראל מתאים יותר מהמושג מולדת, שכן הוא נושא מטען תרבותי והיסטורי רב ערך שהיווה בסיס לתנועה הציונית. האהבה והכיסופים לארץ ישראל פיעמו גם בקרב דורות רבים שלא נולדו בה, וגם בקרב יהודי חו"ל המתנדבים בצבא. גם בתקופות קדם צה"ליות המונח ארץ ישראל שימש כמרכיב מרכזי. ב. המונח 'אהבה' עשוי להתפרש כמקור מוטיבציה סובייקטיבי ולא הכרחי. במקום זאת, יש להגדיר את הארץ כמרכיב זהותי, ועל בסיס זאת לשלב את אהבת הארץ כמקור מוטיבציה כמובא בהמשך.	22 אהבת המולדת ונאמנות למדינה:

הנוסח הקיים	הבעיה	הצעה לקוד המתוקן
23 ביסוד השירות בצה"ל עומדות אהבת המולדת	שימוש חוזר במושג אהבת המולדת במקום אהבת הארץ. הבעיה בכך מפורטת בסעיף הקודם.	צה"ל יממש את הריבונות היהודית בארץ ישראל כקיום חובתו של עם ישראל כלפי ארצו המובטחת.
24 והמחויבות והמסירות למדינת ישראל	מיותר, כבר מופיע בסעיף הקודם.	
25 מדינה דמוקרטית המהווה בית לאומי לעם היהודי - לאזרחיה ולתושביה.	החזרה על המושג מדינה דמוקרטית ברוח צה"ל בכמה מקומות באה לייצר תודעה שהמדינה הינה מדינה דמוקרטית בלבד. "בית לאומי לעם היהודי לאזרחיה ותושביה" הינה הגדרת מחודשת למדינה כמדינת כל אזרחיה, הגדרה הסותרת את מגילת העצמאות.	
26 כבוד האדם	כבוד האדם איננו ערך בשום צבא אחר בעולם, ולא בכדי, כי הצבא במהותו נועד להילחם ולהרוג את אויביו. הכנסת ערך כבוד האדם למעשה מסרסת את הצבא ולא מאפשרת לו לנצח את אויביו. [עייני ² על כן שמנו תחתיו שני ערכי יסוד אחרים - 'ניצחון' ו'האויב כקבוצה'. אמנם, מבחינה תורנית צה"ל (ולא החייל הפרטי) צריך לתכנן את פעולותיו באופן שלא יפגעו בצד שלישי שאינו חלק מהקולקטיב של האויב, אם הדבר אינו סותר את מטרות המלחמה, אך הדבר אינו ערך שכל חייל נדרש לשאת אותו במהלך הלחימה. מכל מקום, נדרש מהפיקוד העליון בצה"ל לחשוב בין היתר גם על היבטים אלו.	ניצחון - מטרת צה"ל היא הכרעה וניצחון. הניצחון מבטא את האמונה בצדקת הדרך ואת התגברות הטוב על הרע, ומגשים את מוסר המלחמה היהודי.

2. במאמר 'להשיב את הרוח לצה"ל' השילוח 40, על השפעת ערך זה על הטבח בשמחת תורה). ניתן לצפות בדברים בפודקאסט 'הטוב האפשרי' פרק 35. קישור: הטוב האפשרי #35 | יאיר קרטמן ויעקב יקיר: הקוד האתי של צה"ל עולה לנו בדם (והוא גם לא מוסרי)

27

צה"ל וחייליו מחויבים לשמור על כבוד האדם. כל אדם הוא בעל ערך שאינו מותנה במוצא, בדת, בלאום, במין, במעמד ובתפקיד.

המשמעות המעשית של סעיף זה היא דרישה לשמור על חיי אזרחי האויב. דרישה זו מנוגדת לעצם מטרת הניצחון במלחמה, וכמו כן מסכנת את חיילי צה"ל. הדבר מנוצל על ידי אויבינו בערבוב מכוון של לוחמים עם נשים ותינוקות - ראו צה"ל הוא צבא הגנה לישראל ולא צבא הגנה לאדם, הוא נועד להגן על ישראל ולא על אזרחי האויב³.

האויב כקבוצה - מלחמה היא כנגד האויב כקבוצה, היא מערכה כללית-ציבורית. על כן, הימצאות אזרחים באזור לחימה לא תהווה מניעה להכרעת האויב.

הערכים

28

ראה סעיפים 4, 22

א

אהבת ארץ ישראל - החייל
ילחם מתוך אהבת הארץ, וההכרה כי היא ביתו הנצחי של עם ישראל, ויסוד חייו הציבוריים.

28

ראה סעיף א

ב

אמונה וגבורה - החייל ילחם
ללא פחד וללא מורא מתוך בטחון בצור ישראל וגואלו המתהלך בקרב המחנה.

28

ג

ניצחון - החייל ילחם עד הניצחון
המלא על האויב. "ארדפה אויבי ואשמידם ולא אשוב עד כלתם". (שמואל ב כב, לח).

ערך הניצחון הושמט במכוון מהקוד הקיים, כפי שציין פרופ' אבי שגיא בהסכת בו התראיין: "בשנת 2000 כשניסחנו את הקוד האתי היה רמטכ"ל, שלא מופיע בראש חוצות, שאול מוכז, ביקש להכניס לתוך מסמך רוח צה"ל את הערך היסודי של ניצחון, וחבורת המנסחים שאני הייתי אחד מהם אמרה, לא. ניצחון איננו תכלית ההגנה על אזרחי מדינת ישראל, צה"ל קם כצבא ההגנה לישראל, התכשרנו איתו והכנסנו ערך ספציפי של דבקות במשימה וחתירה לניצחון, שכשקוראים את תוכן הערך זה בעיקר דבקות במשימה. כאשר ממשלת ישראל משתמשת במונח ניצחון, היא חרגה מגבולות המוסר".
(טובי פולק פודקאסט, פרק 418).

3. הרחבה במאמר 'להשיב את הרוח לצה"ל' בגיליון 40, של 'השילוח', אדר התשפ"ה.

28 ד	ראה סעיף 7	מסירות נפש - החייל ילחם בכל כוחותיו למען ניצחון העם. החייל יהיה נכון למסור נפשו למטרה זו, כמסירת איבר להצלת הגוף כולו.
29	דבקות במשימה וחתירה לניצחון	לדברי פרופ' אבי שגיא שהובאו למעלה, המילים 'חתירה לניצחון' הובאו כאן במקום המונח המלא 'ניצחון', ותוך השמטת המילים 'לאור המטרה' המופיעות במסמך 'עקרונות המלחמה' של צה"ל. אל"מ ד"ר חנן שי שוורץ (מומחה לעקרונות המלחמה) מסביר כי השמטת הביטוי 'לאור המטרה' נועדה לסרס את יכולת הלוחמים להגדיל ראש למען השגת המטרה. כיון שאנו מציעים להכניס את ערך הניצחון במלואו, כערך בפני עצמו, אנו מציעים לחזור לנוסח המופיע במסמך 'עקרונות המלחמה': 'דבקות במשימה לאור המטרה'.
30	החייל יילחם ויפעל באומץ לב נוכח כל הסכנות והמכשולים שבפניו, וידבק במשימתו בנחישות ובתבונה,	א. המילה 'יילחם' מיותרת וכלולה במילה 'יפעל'. ב. המילים 'כל הסכנות' עשויות להתפרש כמתייחסות לסכנות כלליות ולא דווקא לסכנות הקשורות בלחימה באויב. לכן העדפנו 'מצבי סכנה'. ג. המילים 'ידבק במשימתו' מבטאות קיבעון וחוסר יצירתיות ויוזמה. בניגוד לאופיו של צה"ל לדורותיו, המדגיש יצירתיות ויוזמה המהווים גורם יסודי בדרך לניצחון.
31	עד כדי חירוף הנפש	הביטוי 'מסירות נפש' משדר התמסרות, עוצמה וחיים, לעומת הביטוי 'חירוף נפש' שמבטא רק את ממד ההסתכנות, וגם עשוי להתקשר לזלזול בחיים.

32 אחריות

למונח אחריות שתי משמעויות: מחויבות
מחויבות, ונשיאה בתוצאות.
המשמעות הנכונה לענייננו היא
המחויבות בלבד. בנוסף, משמעות זו
היא הבסיס לדבקות במשימה, ולכן
צריכה להיות קודמת.

מחויבות

33 החייל יראה עצמו שותף
פעיל בהגנה על בטחון
המדינה, אזרחיה ותושביה

מיותר

החייל יראה עצמו מחויב אישית
לפעול לביטחון ישראל בהתאם
למשימה.

34 החייל יפעל תוך גילוי מתמיד
של מעורבות, יוזמה ושקידה,
בשיקול דעת ובמסגרת
סמכותו,

כלול בסעיף 30.
שיקול דעת - מיותר.
'במסגרת סמכותו' - כלול
ב'משמעת'. הכנסת הדבר כאן
עשויה להחליש.

35 כשהוא נכון לשאת באחריות
לתוצאות פעולותיו

דרישה זו לא נכונה (למעט במקרה
של פקודה שאסור לחייל לציית לה),
ואף מחלישה את היכולת להילחם,
שכן היא מצפה מהחייל "להתייעץ
עם עו"ד" לפני כל פעולה.

36 אמינות

האמינות המעשית מתחילה מתכונה
אישיותית של ישרות.

ישרות ואמינות

37 החייל יציג דברים כהווייתם,
בשלמות ובדייקנות, בתכנון,
בביצוע ובדיווח, ויפעל כך
שרעיו ומפקדיו יוכלו לסמוך
עליו בביצוע המשימות

החייל יפעל בישרות כך שרעיו,
מפקדיו ופקודיו, יוכלו לסמוך
עליו בביצוע המשימות, ויציג
דברים כהווייתם, בשלמות
ובדייקנות, בתכנון, בביצוע
ובדיווח.

38 דוגמה אישית

דוגמה אישית

39 החייל ינהג על פי הנדרש ממנו, ויקיים את שהוא דורש מזולתו, מתוך הכרה ביכולתו ובאחריותו, בצבא ומחוצה לו, להוות דוגמה ראויה.

הניסוח "להוות דוגמה" והמילים "ומחוצה לו" עשויים להתפרש כעניין ייצוגי, ואינם מדגישים את העיקר - ההשפעה והאחריות החברתית שיש לחייל על חבריו. בנוסף, הדרישה מהחייל להוות דוגמה אישית גם כלפי החברה האזרחית אין מקומה כאן.

החייל ינהג על פי הנדרש ממנו, ויקיים את שהוא דורש מזולתו, מתוך הכרה באחריותו והשפעתו על חבריו החיילים.

40 חיי אדם

חיי חיילינו

עין מה שכתבנו בסעיפים 26-27. הטמעת העניין שוב ושוב בניסוחים שונים משקפת את כוונת מנסחי הקוד להשריש בתודעת הלוחמים מגבלות לשימוש בנשק גם כשהדבר נצרך לניצחון.

במקום זאת מוצע להדגיש את חיי חיילנו, כדברי בן גוריון "לא די שיידע המפקד את מלאכתו. עליו להיות אוהב את האדם, שחיי הפקוד שלו יהיו יקרים לו והחייל שנשלח אליו יהיה יקר לו, שיאהב אותו. רק מפקד כזה ימצא בפקודיו מסירות-הנפש שתוליכם לכל אשר ישלח אותם. אם המפקדים יעוררו את האמון, את הדבקות ואת האהבה בחיילים שלהם - אזי תדע כל אם עבריה כי הפקידה את גורל בניה בידי המפקדים הראויים לכך". (מתוך נאום בכנס סגל פיקוד כללי, הקריה, 2 ביולי 1963)

מדברים אלו עולה שמדובר בערך המהווה את הבסיס למסירות נפשם של החיילים.

41 החייל ינהג באופן מושכל ובטיחותי בכל פעולותיו, מתוך הכרה בחשיבותם העליונה של חיי אדם

במלחמה, החשיבות העליונה היא לחיי העם. הציפייה שהחייל בשדה הקרב ייזהר בחיי אזרחי האויב עולה פעמים רבות בחיי חיילינו ופוגעת ביכולת להגיע לניצחון.

42 בעת לחימה יסכן את עצמו ואת רעיו במידה הנדרשת לביצוע המשימה.

ניסוח זה עשוי להחליש ואינו מדויק. החייל ישמור על חייו וחיי חבריו, אין מצוה לסכן את חייו, אלא לשמור על חיי חבריו. מפקדיו ופקודיו.

43 טוהר הנשק

צדקת הדרך וביעור הרוע

כיוון שמטרה מרכזית של המסמך היא הפחתת רוח בחיילים, יש להימנע מלכלול ערכים המבקרים את החיילים, ובסופו של דבר גורמים להם שלא להילחם.

בנוסף, ערך טוהר הנשק נעשה לסיסמה רחבה האוסרת פעולות לגיטימיות ונדרשות, ולכן יש להסירו.

במקום זאת, יש לנסח ערכים חיוביים המבטאים את המוסריות שבלחימה וצדקת הדרך, ומחזקים את רוח הלוחמים.

44 החייל ישתמש בנשקו ובכוחו לביצוע המשימה בלבד

החייל יפעל מתוך אמונה בצדקת המעשה הצבאי, ולא יהסס להפעיל כוח כנגד האויב, תוך תחושת משמעות, נחישות, ועוצמה רוחנית.

45 אך ורק במידה הנדרשת לכך, וישמור על צלם אנוש אף בלחימה

טוהר המחנה - החייל יקפיד על נקיות המחנה, התנהגות ראויה, שפה מכובדת וייצוגיות.

ביעור הרוע הוא לא מעשה שגורם לאבד צלם אנוש, השמירה על צלם אנוש בלחימה תתבטא בשמירה על נקיות המחנה ועל שפה מכובדת.

46 החייל לא ישתמש בנשקו ובכוחו כדי לפגוע בבני אדם שאינם לוחמים ובשבויים,

ככלל הבעיה שלנו הינה הפוכה, חיילים פוחדים להשתמש בנשקם גם כשצריך לעשות זאת ולכן לא נכון להוסיף פחד לחיילים. יש מקום לפקודות בנושא זה אך לא כערך מכונן במסמך זה. עיין בשורות 26-27 במה שכתבנו.

47 ויעשה כל שביכולתו למנוע פגיעה בחייהם, בגופם, כבבדם וברכושם

כנ"ל שורה 46. יתר על כן, הניסוח 'יעשה כל שביכולתו' מעמיד את השמירה על האויב כשקולה בחשיבותה למטרות הלחימה ולשמירה על חיי חיילי צה"ל, מה שהופך את צה"ל מצבא הגנה לישראל לצבא הגנה לאויב.

מקצועיות	מקצועיות	48
49 החייל ישאף לרכוש את הידע המקצועי ואת המיומנות הנדרשים לביצוע תפקידו, ויישמש תוך חתירה לשיפור מתמיד של ההישגים האישיים והיחידתיים.	49 החתירה לשיפור מתמיד צריכה להיות לעמידה במשימות הצבאיות של החייל ולא להישגים אישיים, שכן הצבא לא נועד לפיתוח אישי של החיילים אלא לעמוד במשימות לאומיות שקיבל.	49 החייל ישאף לרכוש את הידע המקצועי ואת המיומנות הנדרשים לביצוע תפקידו, ויישמש תוך חתירה לשיפור מתמיד של ההישגים האישיים והיחידתיים.
משמעת	משמעת	50
51 החייל יפעל כמיטב יכולתו לביצוע מלא ומוצלח של הנדרש ממנו על פי הפקודות ועל פי רוחן.	51 החייל יפעל כמיטב יכולתו לביצוע מלא ומוצלח של הנדרש ממנו על פי הפקודות ועל פי רוחן.	51 החייל יפעל כמיטב יכולתו לביצוע מלא ומוצלח של הנדרש ממנו על פי הפקודות ועל פי רוחן.
52 החייל יקפיד על מתן פקודות חוקיות בלבד, ולא יציית לפקודות בלתי חוקיות בעליל.	52 זהו נושא מאוד נפיץ, חשוב מחד ומסוכן מאידך. מחד אסור לנו שחיילינו יהיו רובוטים שלא מפעילים כל שיקול דעת, שאין להם מצפון וערכים, לכן צריך שתהיה "פרצה" בחובת הציות למקרי קיצון. מאידך המושג "בלתי חוקית בעליל" זוהם בשיח הציבורי, והפך למושג זול ומוטה פוליטית שהשימוש בו מחליש את החיילים. בנוסף, הבעיה אינה בפקודה צבאית הסותרת את החוק האזרחי, אלא בפקודה הדורסת באופן קיצוני ערכים שתוקפם יפה גם במערכת הצבאית.	52 החייל יקפיד על מתן פקודות חוקיות בלבד, ולא יציית לפקודות בלתי חוקיות בעליל.

53 רעות

ערבות

54

החיייל יפעל מתוך אחווה ומסירות לחבריו לשירות, ויחלץ תמיד לעזרתם כשהם זקוקים לו או תלויים בו, חרף כל סכנה וקושי, עד כדי חירוף הנפש

לכאורה אין כמעט הבדל בין הערכים, אולם הרעות היא רק בקרב החיילים ואף אינה כוללת אחריות, לעומת זאת ערבות הינה לכלל העם והיא כוללת בתוכה גם אחריות.

כל ישראל ערבים זה לזה - החייל יפעל מתוך אחווה ומסירות לחבריו, ויחלץ לעזרתם חרף כל סכנה וקושי, עד כדי חירוף נפש.

55 שליחות

בקוד המוצע כאן השליחות כלולה ונובעת מכמה ערכים: אהבת ארץ ישראל, צדקת הדרך, ואמונה וגבורה, כיוון שככל שהחייל יתחזק באהבת הארץ ויאמין בצדקת הדרך כך גם תתעצם תודעת השליחות שלו.

56

החייל יראה בשירותו הצבאי שליחות: יהיה נכון לתרום כל שביכולתו להגנת המדינה, אזרחיה ותושביה.

57

זאת בהיותו נציג של צה"ל הפועל מתוקף ובמסגרת הסמכויות שניתנו לו על פי פקודות הצבא.

הצעה לנוסח מתוקן למסמך 'רוח צה"ל'

"וְהָיָה כְּקִרְבְּכֶם אֶל-הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר אֶל-הָעָם. וְאָמַר אֱלֹהִים שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל אֲתָם קִרְבִּים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל-אֲיִבֵיכֶם אֶל-יָרֵךְ לִבְבְּכֶם אֶל-תִּירָאוֹ וְאֶל-
תַּחְפֻּזוֹ וְאֶל-תַּעֲרִיצוֹ מִפְּנֵיהֶם. כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הִהְיֶיךָ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם-אֲיִבֵיכֶם
לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם".

(דברים כ, ב-ד).

עם ישראל נבחר על ידי בורא עולם להביא לעולם את האור, הטוב, המשפט והצדק.
עם ישראל מממש יעוד זה בהיותו ריבון בארצו, ארץ ישראל. צה"ל הוא צבא מדינת
ישראל, מדינתו של עם ישראל לדורותיו.
צה"ל כועל בכפיפות לממשלת ישראל, בהתאמה לייעודי העם.
מטרותיו המרכזיות של צה"ל הן מימוש הריבונות היהודית בארץ ישראל, הבטחת
קיומו של עם ישראל, ומלחמה באויבי ישראל.
צה"ל הוא ממשיך דרכם של צבאות ישראל לאורך כל הדורות, אשר לחמו בגבורה על
קדושת השם, העם והארץ. חיילי צה"ל הם שליחי עם ישראל כולו, וילחמו במסירות
נפש לניצחון על אויבי ישראל ומימוש שאר תפקידי הצבא.
חיילי צה"ל יפעלו על פי ערכי מורשת העם היהודי, וערכי צה"ל היונקים מהם, ועל פי
הפקודות, תוך מימוש ייחודו המוסרי והרוחני של עם ישראל, כעם הנושא את שם ה'
א-להי ישראל בעולם.

הגדרת רוח צה"ל

"רוח צה"ל" היא תעודת הזהות הערכית של צה"ל השואבת את ערכיה מתורת ישראל,
ממורשת עם ישראל ומחזונו הלאומי. "רוח צה"ל" תנחה את חיילי ומפקדי הצבא בכל
פעילותם.

מקורות יניקה והשראה

מורשת העם היהודי - תורת ישראל, מסורת הדורות וחזון הנביאים.
מורשת הצבא בישראל - הגבורה והמסירות של לוחמי מערכות ישראל בכל הדורות;
אברהם אבינו, יהושע בן נון, דוד המלך, החשמונאים, בר כוכבא, לוחמי המחתרות
וחיילי צה"ל.
מורשת מדינת ישראל - הבית הלאומי של עם ישראל לדורותיו.

ערכי היסוד

הגנה על עם ישראל - צה"ל יגן על קיום עם ישראל, ועל ריבונותו הלאומית - מדינת ישראל.

ארץ ישראל - צה"ל יממש את הריבונות היהודית בארץ ישראל כקיום חובתו של עם ישראל כלפי ארצו המובטחת.

ניצחון - מטרת צה"ל היא הכרעה וניצחון. הניצחון מבטא את האמונה בצדקת הדרך ואת התגברות הטוב על הרע, ומגשים את מוסר המלחמה היהודי.

האויב כקבוצה - מלחמה היא כנגד האויב כקבוצה, היא מערכה כללית-ציבורית. על כן, הימצאות אזרחים באזור לחימה לא תהווה מניעה להכרעת האויב.

ערכים

דבקות במשימה לאור המטרה - החייל יפעל בנחישות, בתעוזה, וביצירתיות להשגת המטרה, גם מול אתגרים מורכבים ומצבי סכנה במלחמה.

מחויבות - החייל יראה עצמו מחויב אישית לפעול לביטחון ישראל בהתאם למשימה.

ישרות ואמינות - החייל יפעל בישרות כך שרעיו, מפקדיו ופקודיו, יוכלו לסמוך עליו בביצוע המשימות, ויצג דברים כהווייתם, בשלמות ובדייקנות, בתכנון, בביצוע ובדיווח.

דוגמה אישית - החייל ינהג על פי הנדרש ממנו, ויקיים את שהוא דורש מזולתו, מתוך הכרה באחריותו והשפעתו על חבריו החיילים.

טוהר המחנה - החייל יקפיד על נקיות המחנה, התנהגות ראויה, שפה מכובדת וייצוגיות.

מקצועיות - החייל ישאף לרכוש את הידע המקצועי ואת המיומנויות הנדרשים לביצוע תפקידו, וישמש תוך חתירה לשיפור מתמיד על מנת לעמוד בכל משימותיו.

משמעת - החייל יפעל כמיטב יכולתו לביצוע מלא ומוצלח של הנדרש ממנו עפ"י פקודות מפקדיו. החייל יקפיד על מתן פקודות חוקיות בלבד, ולא יציית לפקודה הסותרת לחלוטין את ערכי המורשת היהודית.

אהבת ארץ ישראל - החייל ילחם מתוך אהבת הארץ, וההכרה כי היא ביתו הנצחי של עם ישראל, ויסוד חייו הציבוריים.

צדקת הדרך וביעור הרוע - החייל יפעל מתוך אמונה בצדקת המעשה הצבאי, ולא יהסס להפעיל כוח כנגד האויב, תוך תחושת משמעות, נחישות, ועוצמה רוחנית.

אמונה וגבורה - החייל ילחם ללא פחד וללא מורא מתוך בטחון בצור ישראל וגואלו המתהלך בקרב המחנה.

חיי חיילינו - החייל ישמור על חייו וחיי חבריו, מפקדיו ופקודיו.

ניצחון - החייל ילחם עד הניצחון המלא על האויב. "ארדפה אויבי ואשמידם ולא אשוב עד כלתם" (שמואל ב כב, לח).

מסירות נפש - החייל ילחם בכל כוחותיו למען ניצחון העם. החייל יהיה נכון למסור נפשו למטרה זו, כמסירת איבר להצלת הגוף כולו.

ערבות - כל ישראל ערבים זה לזה. החייל יפעל מתוך אחווה ומסירות לחבריו, ויחלץ לעזרתם חרף כל סכנה וקושי, עד כדי חירוף נפש.

המקום בו ראוי להגדיר את הסולם הערכי של מוסר המלחמה היהודי הוא בית המדרש.

תורת המדינה עמלה רבות בזמן הלחימה לדלות ולנסח מתוך מעמקי התורה אתיקת מלחמה יהודית. רוב לומדי בית המדרש התגייסו לחזית המלחמה המעשית, והיתר נרתמו לחזית המלחמה המוסרית והערכית. הגיעה העת לגיבושה מחדש של תורת לחימה יהודית מוסרית ערכית נחושה ולאומית.

פיתוח תוכן ולחימה בשדה הערכי דורשים עומק, אומץ, נחישות ובהירות. זהו מאבק על המסד הערכי שיהווה את הבסיס המנומק והמואר ללחימה יהודית ערכית נחושה ומנצחת, זוהי הדרך לשינוי הקונספציה.

נייר עמדה זה הוא חלק מהפעילות של תורת המדינה בעיצוב השדה הערכי של מוסר הלחימה היהודי.

**עבודה רבה לפנינו.
היו שותפים בשינוי הקונספציה!**

לפרטים ולהצטרפות:

הרב יאיר קרעמן | 054-6748630 | yairkar@gmail.com

הרב יעקב יקיר | 050-7819474 | yaacovy613@gmail.com